

Världens drogproblem

”War on drugs”, kriget mot narkotika med militära medel trappas ner. Istället riktas fokus mot missbrukare och deras anhöriga, på behandling och hälsa.

Text: Helena Östlund | [Prenumerera](#) | Artikel i SocialPolitik nr 1 2016

Drogfrågan kommer att hamna på världens agenda i april när FN:s narkotikakonferens UNGASS inleds i New York. Det var 16 år sedan den förra konferensen hölls och den gången talades mycket om War on drugs, att bekämpa droghandeln med militära medel.

– Ingen förespråkar War on drugs idag. Det vi sett de senaste åren är ett skifte från att bekämpa droger med polis och militär, till att titta på drogfrågan ur ett hälsoperspektiv och ett människorättsperspektiv, säger Esbjörn Hörnberg.

Han är ordförande i Civil Society Task Force, CSTF och företräder det civila samhällets alla organisationer på konferensen. Han är också ordförande i Vienna NGO Committee on Drugs och dessutom verksam med internationellt arbete inom IOGT/NTO.

Han konstaterar att många länder intresserar sig alltmer för hur situationen är för utsatta grupper; drogmissbrukare, deras familjer, barn, unga och kvinnor. Flera organisationer driver ett människorättsperspektiv när det gäller droger, till exempel UNHCR, FN:s råd för mänskliga rättigheter, Human Watch, Amnesty och enskilda länder.

– Till och med ett land som Thailand har tittat på hur kvinnor som är dömda för drogsmuggling behandlas – det är ett vanligt skäl till att kvinnor sitter i fängelse där.

Esbjörn Hörnberg tror att länder som har hårda straff för narkotikabrott, som till exempel USA, kommer att försöka hitta alternativa lösningar till fängelse. Särskilt när det gäller unga menar han. Dessa frågor kommer att diskuteras på UNGASS

och han tror att det kommer en skrivning om det i slutdokumentet.

Hälsoperspektivet kommer också att lyftas på konferensen och WHO har nu för första gången på 27 år diskuterat droger på sitt senaste styrelsemöte.

– Man vill lyfta hälsoaspekterna och att även drogmissbrukare har rätt till universell hälsa.

Däremot ser Esbjörn Hörnberg ingen öppning på UNGASS för en bred diskussion om legalisering av droger. Han är för övrigt precis på väg till New York för att träffa ett tiotal ambassadörer från Latinamerika för en diskussion om deras svåra situation kring droghandeln. Ett land som Bolivia har tidigare krävt legalisering av koka, men presidenten Evo Morales har på senare år tonat ner det kravet.

– Jag har svårt att se att det skulle bli någon lindring för odlargruppen, även om det finns starka krav från vissa organisationer och vissa länder i Karibien och Latinamerika på att legalisera eller avkriminalisera främst cannabis. Det finns många legaliseringsförespråkare och de ser nog loppet som kört 2016 – men krattar manegen inför de kommande åren.

Han syftar på att årets UNGASS är en avstamp inför nästa konferens 2018–19 där en ny arbetsplan och en ny policydeklaration ska antas.

Esbjörn Hörnberg tror att frågan om narkotikaförsäljning kopplat till finansiering av terrorgrupper kommer att lyftas internationellt framöver. Kanske inte på årets konferens men så småningom.

– Ett land som Iran med sitt enorma drogproblem och sin utsatthet för trafficking har det senaste året diskuterat om det skulle vara möjligt att få till en global kraftsamling kring droger och terrorism.

Linda Nilsson är också djupt engagerad i UNGASS. Hon är generalsekreterare för World Federation Against Drugs, Wfad, en världsomspännande sammanslutning av NGO:s som jobbar med drogfrågor, och hon är redan på plats i New York.

Hon tycker att den enskilt viktigaste frågan idag är att förebyggande arbete och behandling får större uppmärksamhet i det internationella samarbetet.

– Vi tycker att man fokuserat lite för mycket på "supply reduction".

Det vill säga att begränsa tillgången genom insatser genom militär och polis. Det internationella narkotikasamarbetet är svårt, eftersom många länder drar åt olika håll och andra politiska frågor påverkar. Linda Nilsson menar att det är en balansgång mellan olika intressen, mellan de som vill reformera och de som inte vill röra i det som är.

Den internationella narkotikapolitiken bygger på tre FN-konventioner: allmänna narkotikakonventionen från 1961, konventionen om psykotropa ämnen från 1971 och konventionen mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen från 1988.

– Det finns länder som gärna vill reformera konventionerna och så finns det andra länder som inte alls är intresserade av att exempelvis få kritik för brott mot mänskliga rättigheterna. Till exempel att använda arbetsläger eller dödsstraff för narkotikarelaterade brott. Proportionalitet är jätteviktig, att människor får vettiga straff för brott de begått.

Själv tycker hon att konventionerna är en bra grund. Deras andemening är att arbetet mot droger ska ses som en folkhälsofråga och det försöker hennes organisation verka för.

Länderna är eniga om många frågor i teorin – men sedan fungerar det inte i verkligheten. Behandling är en sådan fråga.

– Alla säger att det är klart att vi ska ha tillgång till behandling, men om man tittar runt om så har alla inte det. I vissa länder kan det finnas några få bäddar och för övrigt bara privata alternativ. Och vi behöver behandling som inte bara fokuserar på medicinska lösningar utan också på psykosociala frågor. Substitutionsbehandling får inte bli den enda lösningen, det måste finnas andra alternativ.

Linda Nilsson anser att vi har en hel del att göra även i Sverige.

– Vi har en skenande narkotikadödlighet, den har tredubblats på bara några år. Det är otroligt allvarligt och det måste vi titta på. Det finns också tecken på att behandlingen i Sverige inte är tillräckligt bra och inte tillräckligt tillgänglig. Det är också oroväckande att man drar ner på förebyggande insatser.

Hon poängterar att den svenska drogpolitiken bygger på att det finns en balans mellan restriktiva åtgärder och en bred tillgång till behandling. Men om man börjar skära ner på behandling och den inte är särskilt tillgänglig blir det obalans i systemet.

Det finns krafter som vill ta bort kriminaliseringen av narkotikainnehav. Men Linda Nilsson tror inte att det är rätt väg att gå eftersom kriminalisering ger möjlighet till tidiga interventioner.

– Vi har fantastiska samarbetsprojekt där polis och socialtjänst jobbar ihop kring ungdomar. Det bygger på att innehav är kriminaliserat, vilket gör det möjligt för polisen att ingripa tidigt och koppla in föräldrar och socialtjänst.

Hon är trots allt hoppfull inför UNGASS och tror att slutdokumentet kommer att bli bra, det håller på att förhandlas redan nu innan mötet.

– Generellt ser det väldigt bra ut, det är bra skrivningar kring både prevention och behandling. Men den stora risken med sådana här möten är att det blir en pappersprodukt. Vi måste jobba hårt för att det ska bli ett så pass bra dokument att vi kan jobba mot ländernas regeringar och utkräva ansvar för det som de har sagt att de ska göra. UNGASS får inte bara bli en akademisk övning utan måste också innebära någonting. Att det blir bättre på backen.

Helena Östlund

UNGASS: UN General Assembly Special Session,
www.unodc.org/ungass2016/.

Läs mer:

SocialPolitik nr 1 2016:

[Missbruk dödar – Underrapportering om alkoholdödlighet](#)

[”Det behövs mer än en metod för ett lyckat resultat”](#)

[”Vi kommer att skilja på bruk och missbruk”](#)